

له تیف سید محمد قازانچی

هه بوون، عه ره به کان له دیتا هه کان خه ریکی نازه لدار ی بوون.

له باره ی پیکه وه ژبان ی نه ته وه کان له که رکوکدا وه ستا عومه ر گوتی: من ۵۵ ساله لهم دوکانه کار ده کهم، ته واری جیرانه کانم تورکمان هه همیشه هه ستان نه کردوه دوو نه ته وه ی جیا واز بین، وهک برا له گشت بۆنهکانی یه که تر دا به شداریمان کردوه، ئیستاش نهم تورکمانانه دژی نه وهن به ناوی تورکمانه گانه وه به رام بهر کورد ده کرت.

له تیف سید محمد قازانچی له دایک بوی ۱۹۲۱ وهک له نازناوی بنه ماله که یاندا ده رده که ویت هه مویان قازانچی- واته مسگه ر بوون، قازانچی به کان یه که تیکن له بنه ماله دیاره کانی نیو تورکمانه کانی که رکوک، وه ستا له تیف له گیتیرانه وه ی بی ره وه ریبه کانی سه رده می مندالی

تورکمانیکی که رکوک: عه ره ب له که رکوکدا زۆر کهم بوون نه وانهش له گوندهکاندا ده ژبان

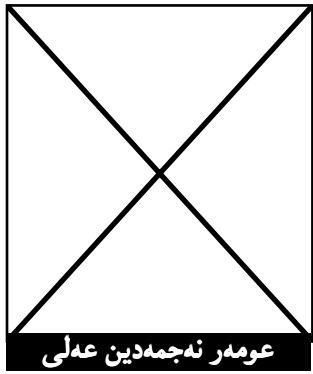
و ته واری ته مه نی خۆیدا گوتی: (جاران بهس کورد و تورکمان لهم شار هدا هه بوون، عه ره ب زۆر کهم بوون، ئیتمه و کورد وهک یهک خیتزان ده ژبان، هه رگیز نه ده گوترا نهمه کورده و نه وه تورکمانه تیکه لاری ژنخو ازیمان هه بوو، من باوکم تورکمانه و دایکم کورده، ئیستش نه وانه ی ته فره که ده کهن له هه ر نه ته وه یهک بن دل سوژی نه ته وه که ی خۆیان نین).

چایخانه ی وه ستا محمد له

تورکمان و جوله که هه بوون، هه موممان وهک برا ده ژبان ژن و ژنخو از ی له نیوانماندا هه بوو، نهم شاره ی ئیستا ده یبینی بریتی بوو لهو نه وانه و قله قلهش عه ره ب هه بوون. عه ره به کانیش باش بوون وهک نه وانه ی نهم دوایانه نه بوون. ئیتمه رۆژانی جارمان خۆش ده گـوزهراند تا هاتنی

هاوو لاتی به کی کورد: بۆ نه وه ی بچینه وه دوخی جاران ده بۆ که رکوک یه ره سه نه کان بگه رینه وه بۆ نهم شاره.

گوتی (رۆله کهس هه به حمز نه کات بچیته وه بۆ نه وشاره ی هه موو مندالی و گۆزی باب و با پیرانی بیت، به لئی ده گه ریمه وه بۆ نه وه ی بیسه ملتیم که رکوک کورد ستانه)

عه بدولکه ریم قاسم ئیتر بارودۆخه که گۆردرا، من خۆم

یه که یکی تر له هۆکاره کانی دلخۆشی نه و خیتزانانه نه وه بوو له لایهن حکومه تی هه ریمی کورد ستانه وه هاوکاری کران، وهک نه وه ی خه دیجه گوتی (دوهه زار دۆلارمان له لایهن حکومه تی هه ریمه وه پیتدراوه، له که رکوکیش زه ویمان ده ده نی چی هه به له وه با شتر سه د جار مه منونم) (به ختیار له تیف) کوری (خه دیجه حه سه ن) ه، نه و مندالی بووه کاتییک له که رکوک ده رکران، ئیستا نه رکی بۆتوی خیتزانه که ی له نه ستویه، سه بارت به گه رانه وه ی بۆ که رکوک گوتی (کهس نیبه دلخۆش نه بیت به وه ی نه مرۆ بگه رتیه وه سه ر زیدی خۆی، که رکوک مولکی ئیتمه ی کورده، تا که ی ناواری، هیوا خو ازم که رکوک یه کان له هه ر کوئی هه ن بگه رتیه وه سه ر زیدی خۆیان بۆ نه وه ی بیسه ملتین که نه و شاره شاری کورد و کورد ستانه).

نه و خیتزانمان جیهیتشت، نه وه ی مایه ی دلخۆشی هه موو لایهک بوو نه و لافیتانه بوون له ریگاکاندا هه لواسراون و به خیترهاتنه وه ی خیتزانه ده رکراره کانی تیدایه.

نیواره یه که له جوت قاوه

جوت قاوه یه که یکه له گوزره کۆنه کانی شاری که رکوک له دامینی قه لای که رکوکدا یه، پیتده جیت کۆنترین و ره سه نترین بازاری که رکوک بیت، ئیستا زۆرترین پیشه وه ره کۆنه کانی که رکوک وهک مسگه ر، ئاسنگه ر، پیلادرو ... هتد له و بازار هدان، نه مه ویرای چایخانه و که با یخانه، له و گوزره دا ته نیا کورد و تورکمان هه ن نه وه ش نیشانه ی ره سه نایه تی نه و دوو نه ته وه یه له و شار هدا.

حاجی شه مسه دین عوسمان

یه که یک له کاسبکارانی نه و گوزره حاجی شه مسه دین عوسمان له دایک بوی سالی ۱۹۲۰، ۶۵ ساله له پیشه که ی خۆیدا که پیلادروست ده کات به رده وامه له هه مان جیگه دا.

حاجی شه مسه دین کورده له باره ی رۆژانی نه وسای که رکوک وه ده لئ: له م گوزره ی ئیتمه دا ته نیا کوردو

محمد نەزیم چایچی

جوت قاوه له وه ناسراوتره باس بکریت زوربهی کهرکووکییه رهسه نهکان رۆژانه دهچنه لای وهستا محهمه بۆ ئهوهی چایهک بخۆن، ئهم پیاوه رۆح سوکه له مندالییه وه لهو چایخانهیه دا کار دهکات ته مهنی ۷۲ ساله.

محمد نەزیم چایچی

کاتیکی ویستمان له بارهی بیره وه ریبه کانی خۆیه وه بیدویین گوتی (ئه وه له ن کوردیه کم ته واو نییه) به لام پیتی خۆشبوو به شیزاری ناخاوتنی خۆی قسه کانی بلاو بکه یه وه، له بارهی پیشه کهی خۆیه وه گوتی (چایچه تی خۆت ده زانی کاسیبه، نه وه لجا ر خۆشتر له ئیستا، من ئیش ده کرد، کورد و تورکمان و عه ره ب وه ک برا بوو هه موی، ته فریقه نه بوو، ئیمه هه ز نا که ین بیته، هه موی وه ک برا بوو، به یه کتر کچ ده دا، ئیمه گه ره که مانه وه ک نه وسا لیته وه، ئیستا له ناومان پیاو خراپ نه مینی چونکه گه ره ک نییه دنیا خۆش بیته).

به ره له مالا وایی له گوزه ری جوت قاوه بۆ دوا جار وه ستا محهمه نەزیم چایچی گوتی (گه ره پیش ئه وه ی بچن دوو چای بخۆن) له گه ل (دلیر ره فیق) دا که له ناماده کردنی ئهم راپۆرت ده دا زۆر هاوکاری کردم چایه کانی ئه و پیاوه روخۆشه مان خوارده وه و به ره و ناوبازار شوێ بوینه وه.

هاورده وه هه مان بیر کردنه وه یان هه بوو (هی خۆم بۆ خۆم، هی تۆش ده خۆم) به لام کاتیکی (ئه بو ئاثر) که عه ره بیکی به ویژدان و مرۆقیکی راستگۆ بوو دوا ئه و جا

ئەبو ناسر

له به ره خۆمه وه گوتم ئه گه ره له نیو بریا ئماندا هینده ی ئه وانه ی تۆمه تان پیده که ن نیوه ی ئه وانه وه ک (ئه بو ئاثر) بوونا به ره نگه بارودۆخه که به مچۆره نه بوایه، دواتر دیسان سۆز جله وی

ره سه نه کانی کهرکووک وه ک برا ده ژیا ین.

له باره ی عه ره به هاورده که انه وه ئه و پیتی وابوو ئه وانه به زۆر نه هیتراون، به لکو ئه و خیترا نه ئه وانن که له رووی ژیا ن و برتویه وه خاونه ی هه چ نه بوون و به پیدانی پاره و زه وی ئیغرا کران تا بیته کهرکووک و ده وریه ی.

سه باره ت به وه ی ئه مه زولم بیته له کورد کرابیته ئه و پیتی وایه ئه گه ره مال و زه وی کوردیا ن داگیر کرد بیته ئه وه زولمه و ئیمه وه ک عه ره ب قبولمان نییه و داوا ده که ین ئه و کوردانه ی له م پرۆسه یه دا زه ره مه ند بوون قه ره بوو بکرتنه وه، سه باره ت به عه ره به هاورده کانی ش با نازادیان بدیته ی برانن ده گه رتنه وه، با ئه وانیش قه ره بوو بکرتن و بگه رتنه وه، ده بیته هان بدیتن بگه رتنه وه نه ک به کوشتن و ترساندن.

سه باره ت به پرۆسه ی گه رانه وه ی خیترا نه کورده کانی ش گوتی: ئه وانه خه لکی ره سه نی ئه م شارن، برای ئیمه ن، به خیتریته وه ئه وانه خۆیا ن خانه خۆین.

سالح حسین خه لکی (عوزیم) ه و له سالی ۱۹۶۳ وه له کهرکووک نیشته جیته له باره ی عه ره به هاورده که انه وه پیتی وابوو عیراق جیباوای نییه له رۆژه لاته وه بۆ

سالح حسین

رۆژئاوا. کاتیکی له باره ی کوردستانی بوونی کهرکوکه وه لیمان پرسی گوتی "ئیمه کاتیکی له سالی ۱۹۶۳ وه هاتینه کهرکووک (له

عه ره بیکی هاورده: به وروژاندنی پرسی کوردستانی بوونی کهرکووک ئیه و کیشه ده نینه وه، وه ک به ریز ئایه تولا سیستانی خوابیاریت ده فه رمویت: «کهرکووک شاریکی عیراقیبه وه به س»

برای عه ره بی چا و ره شم

زوربه مان کاتیکی گوتیستی لیدوان و بیرو بۆجونی عه ره بیکی شو قتی بیست ده یین ئیمه ش ده مارگیری نه ته وه بی فره جاره کۆنترۆلی عه قلمان ده کات و به سۆز بیرده که یه وه پیمان وایه ئیدی هینده ی تاله مویه ک بوار نه ماوه بۆ پیکه وه ژیا ن و گرتیه سه ستی برایه تی هه لده وه شیتته وه، ناخر ئه وانیش له ئه زه له وه زۆر وابه سه ته ی ئه و گرتیه سه ته نه بوون و هه میشه له سه رده ستی و ژێرده ستیدا خۆیا ن به برا گه وه و ئیمه یان به وردیله دانا وه، ئیدی ئه وه ش قه ده ری خۆمانه، ئیمه کتولترین و بیثانس ترین بنه ماله ی هیندۆ ئه و روپیبه کانی که قه ده رمان بوو به قه ده ری ئه و مامزه ی له چوار لا وه ده که ویتته به ره که لیه ی شیرو پلنگ و گورگه وه، ئیمه هه میشه به بیری چاک و کرداری چاک و گوفتاری چاکه وه ده مانه ویت برین، لی ئه وانیش تیر له هه ناومان وه رده دن، نوکه برا کافان که میان چا و ره ش و زۆریان دل ره شن. له زۆر جیته ی کهرکووکدا برای عه ره بمان دواندن به خۆجیبه ی و

عه ره بیکی کهرکووک: زۆر دلخوشم به گه رانه وه ی کورده ده رکرا وه کان چونکه له سه رده می رژیمی له ناوچوودا ته نها عه ره ب له پیشه وه بوون، ئه مرۆ نۆره ی خاوه ن ماله ره سه نه که انه.

عه قلمی گرتوو له به ره خۆوه گوتم تۆ بلتی ئه گه ره ئه م پیاوه ده سه لاتی هه بوایه به و جۆره بیری ده کرده وه؟

به هه ره حال (ئه بو ئاثر) له به ره تا خه لکی گونده کانی ده وریه ی دا قووه و ئیستا له گه ره کی (دۆمیس) نیشته جی یه و خۆی به کهرکووک ره سه ن ده زانیته.

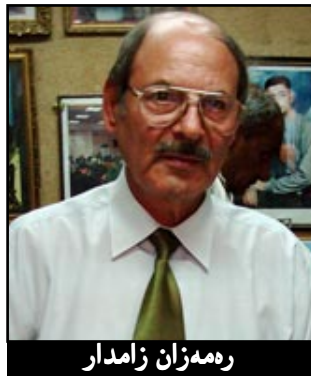
کاتیکی له باره ی بارودۆخی کهرکوکه وه پرسیارمان لیکرد گوتی: له سه رده می رژیمی له ناوچوودا مامه له له گه ل ته واری نه ته وه کان جگه له عه ره ب، له لایه ن رژیمه وه مامه له یه کی دوژمنکارانه بوو به تایه ت له گه ل کوردا کاتیکی شاریه ده ری ده کردن، ئه م رژیمه دوو به رکی له نیوان نه ته وه کاندادا نه یه وه. جاران ئیمه له گه ل نه ته وه

دهسپییکی سیاسه‌تی ره‌گه‌زیه‌رستانه‌ی شۆڤینستی به‌عس رهن‌گدانه‌وی نه‌رینی له‌سه‌ر بزوتنه‌وه رۆشنیبه‌یه‌که‌ی ئه‌و شاره‌ کرد.

ره‌مه‌زان زامداری هونه‌رمه‌ند له‌مباریه‌وه‌ گوتی: سالی ۱۹۵۸ به‌که‌م تیپی موسیقای کوردیم دامه‌زراند له‌م شارهدا، له‌ شه‌سته‌کاندا شه‌وکه‌ت ره‌شیدو ئه‌نوه‌ر تاهیر و چه‌ندینی تر له‌گه‌ل تیپه‌که‌دا کاربان ده‌کرد، له‌ موسیقاژه‌نه‌کانیش بریتی بوون له‌ کورد و تورکمان و عه‌ره‌ب و مه‌سیحی له‌وانه‌ش (فارکیس- ئه‌رمه‌نی، جه‌لال وه‌دی تورکمان، جاسم عه‌ره‌ب بوو که‌مانچه‌ ژه‌نیتیکی باش بوو).

سالی ۱۹۶۵ له‌لایه‌ن ده‌زگا

ره‌مه‌زان زامدار

سه‌روکتکه‌ره‌کانی ئه‌وکاته‌وه به ۹ مانگ حوکم زیندانی کرام و تیپه‌که‌مان لیک هه‌له‌وشا، له‌ چه‌فتادا ئه‌م شاره‌ قۆناغییکی باشی هونه‌ری به‌خۆیه‌وه بینی، بۆ نمونه‌ شانۆ له‌م شارهدا زۆر گه‌شه‌ی کرد له‌وانه‌ فایق سه‌لمان و فازل جاف شانۆگه‌ری (دایکی شه‌هید) یان نمایش کرد له‌باره‌گای یه‌کیستی قوتاییانی کوردستان، هه‌روه‌ها میبه‌ره‌جانی شیعیری کوردی له‌م شارهدا کرا و چه‌ندین کاری تر.

بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌م بزوتنه‌وه‌یه‌ گه‌شه‌ سه‌ننیه‌وه‌ پێبوسه‌ گوتاری سیاسی کوردی له‌م شارهدا یه‌ک بێت تا بتوانین که‌رکوک به‌ینه‌وه‌ قۆناغی ئه‌وکاته‌ که‌ هه‌موو وه‌ک برا له‌م شارهدا ده‌ژیاين.

عومه‌ر نه‌جمه‌دین عه‌لی: ده‌لیم ئه‌وانه‌ له‌ کوێه‌ هینراون بگه‌رینه‌وه، که‌رکوک خۆش ده‌بیت.

* گورگیس سه‌رکیس: تا ئه‌وانه‌یان نه‌هینابوو (مه‌به‌ستی

گورگیس سه‌رکیس

عه‌ره‌به‌ هاورده‌کانه) وه‌زعی ئیبه‌ باش بوو.

* سه‌ید له‌تیف قازانچی: ئه‌وه‌مان ده‌وێ ئه‌وانه‌ی هینراون بچنه‌وه.

* وه‌ستا شه‌مه‌دین: ته‌فره‌قه و دووبه‌ره‌کی نه‌بیت که‌رکوک ده‌بیتته‌وه به‌و شارهی جاران.

* ره‌فیع زه‌نگنه: شوفیری تاکسی، خه‌ریک بوو که‌رکوک ده‌گه‌رایه‌وه دۆخی جارانی به‌لام CPA لینه‌گه‌را.

ره‌فیع زه‌نگنه

هونه‌رمه‌ند و رۆشنیبرانیس یه‌کبوون

چونکه هه‌موو یه‌کبووین جگه‌ له‌ بواره‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کان بواری هونه‌ری و رۆشنیبری له‌ که‌رکوکدا هه‌مان پیکهاته‌ی شاره‌که‌یان هه‌بوو، به‌لام له‌گه‌ل

دوای یه‌که‌م کووده‌تای به‌عسیه‌کانه‌وه که‌ ده‌ستیان کرد به‌ ته‌عریبی کوردستان) **هه‌موو نه‌ته‌وه‌یه‌کی تیندابوو، من باوه‌رم نییه‌ که‌رکوک کوردستان بێت و واش نازانم، ئه‌گه‌ر کوردیه‌ بۆ نه‌خرایه‌وه سه‌ر ئیداره‌ی کوردی** (مه‌به‌ستی له‌وه‌یه‌ شاریکی عه‌ره‌بییه).

جاسم حه‌مود له‌ هۆزی ئه‌له‌یل که‌ له‌ ده‌وره‌یه‌ری تاو‌غ- دا‌ق‌وق- نیسته‌جین سه‌باره‌ت به‌ عه‌ره‌به‌ هاورده‌کان پیتی وابوو ده‌بیت بگه‌رینه‌وه چونکه ئه‌وه زولمه‌ له‌ کورد کراوه ده‌بیت هه‌موو که‌س بگه‌رینه‌وه شۆینی راسته‌قینه‌ی خۆی.

کاتییک جاسم حه‌مود قسه‌کانی ته‌واو بوو گه‌نجیکی درێژی ره‌شتاله‌ی ددان ره‌ش به‌لاماندا تیپه‌ری و به‌ عه‌ره‌بی گوتی "تیوه به‌م شتانه‌ ده‌تانه‌وێت دوو به‌ره‌کی بنینه‌وه" له‌ نیوان ئه‌و کوره‌ شوانکاره‌ هاورده‌یه‌ و قسه‌کانی رۆشنیبرانی عه‌ره‌بی وه‌ک (عه‌بدولباری عه‌توان) دا هیچ جیاوازییه‌ک نه‌بوو، بۆیه‌ چه‌ند پرسیا‌ریک ئاراسته‌ کرد تا ئه‌وه‌ی له‌ دلیده‌یه‌ هه‌لییریتیت ئه‌م گه‌نج ناوی **سه‌ید خضیر ئه‌له‌سه‌نی** یه‌ له‌ شیعه‌کانی خواروی عی‌راقه‌ و له‌ سالی ۱۹۸۹ هینراوته

سه‌ید خضیر ئه‌له‌سه‌نی

که‌رکوک، هۆی هاتنه‌که‌ی بۆ که‌رکوک ده‌گه‌رینه‌وه بۆ ئه‌وه‌ی که‌ خانوبان نه‌بووه و باری ژبانیان خراب بووه، له‌ که‌رکوک زه‌وی و ده‌هه‌زار دیناری ئه‌و کاتانه‌یان دراوه‌تی له‌گه‌ل سولفه‌ی خانوو دروستکردندا. پیتی وابوو عی‌راق له‌ باکووره‌وه بۆ باشوور یه‌که‌ و گزنگ نییه‌ له‌ کوێ نیسته‌جینی بێت. کاتییک له‌باره‌ی ئه‌و هاوکیشه‌یه‌ی رژیته‌وه لیمان پرسی که‌ عه‌ره‌بی ده‌هینایه‌ که‌رکوک و کوردی له‌و شارهدا ده‌رده‌کرد سه‌ید ئه‌له‌سه‌نی پیتی وابوو له‌و قسانه‌ گه‌ریتین، عی‌راق یه‌ک ولاته‌ له‌ زاخوه بۆ فاو.

سه‌باره‌ت به‌ کوردستانی بوونی که‌رکوکیش گوتی (به‌پێر سینسانی خوا بیباریت پیتی وایه‌ که‌رکوک عی‌راقی بچووکه) واته‌ کوردستانی نییه‌، هه‌روه‌ها گوتی: **من له‌ میژووی عی‌راقیشدا له‌ قوتابخانه‌ خۆتندومانه‌ نه‌میسه‌وه که‌رکوک کوردستان بێت!**

بۆ ئه‌وه‌ی که‌رکوک بگه‌رینه‌وه دۆخی جارانی چی بکریتا؟ ئه‌م پرسیا‌ره‌ خه‌ونی له‌میژینه‌ی که‌رکوکیه‌ ره‌سه‌نه‌کانه‌ ئیدی هه‌ریه‌که‌ و به‌ جو‌ریک گوزارشت له‌و پرسه‌ ده‌کات هه‌ندیک هاوولاتی به‌م جو‌زه‌ رای خۆیان ده‌رپری.

مه‌سیحیه‌کی که‌رکوک:

مه‌سیحیه‌کانی کوردستان له‌ گشت

مه‌سیحیه‌کانی عی‌راق نازادترن

جاسم حه‌مود